

Vlaams
Parlement

ingediend op **1938** (2018-2019) – Nr. 3
9 april 2019 (2018-2019)

Verslag van de hoorzitting

namens de Commissie voor Leefmilieu, Natuur,
Ruimtelijke Ordening, Energie en Dierenwelzijn
uitgebracht door Elke Wouters

over het voorstel van decreet

van Tinne Rombouts, Wilfried Vandaele, Francesco Vanderjeugd,
Elke Wouters, Bart Dochy en Sofie Joosen

houdende wijziging van het decreet van 5 april 1995
houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid,
gecoördineerd op 15 juni 2018,
en van het decreet van 22 december 2006
houdende de bescherming van water
tegen de verontreiniging door nitraten
uit agrarische bronnen, wat de implementatie
van het zesde Mestactieprogramma betreft

Samenstelling van de Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening, Energie en Dierenwelzijn:

Voorzitter: Tinne Rombouts.

Vaste leden:

Piet De Bruyn, Andries Gryffroy, Axel Ronse, Ludo Van Campenhout, Wilfried Vandaele, Elke Wouters;
Robrecht Bothuyne, Lode Ceyssens, Tinne Rombouts, Valerie Taeldeman;
Gweny De Vroe, Bart Tommelein;
Rob Beenders, Bruno Tobback;
Johan Danen.

Plaatsvervangers:

Jelle Engelbosch, Sofie Joosen, Jos Lantmeeters, Jan Peumans, Nadia Sminate, Sabine Vermeulen;
Sonja Claes, Jos De Meyer, Bart Dochy, Orry Van de Wauwer;
Willem-Frederik Schiltz, Sas van Rouveroi;
Bert Moyaers, Els Robeyns;
Elisabeth Meuleman.

Toegevoegde leden:

Stefaan Sintobin;
Hermes Sanctorum-Vandevoorde.

Documenten in het dossier:

1938 (2018-2019) – Nr. 1: Voorstel van decreet
– Nr. 2: Amendementen
1809 (2018-2019) – Nr. 1: Verslag van de gedachtewisseling

INHOUD

I.	Uiteenzettingen.....	4
1.	Uiteenzetting door de Mestbank	4
2.	Uiteenzetting door Natuurpunt – Bond Beter Leefmilieu.....	7
3.	Uiteenzetting door de landbouworganisaties	11
3.1.	Algemeen Boerensyndicaat	11
3.2.	Boerenbond	14
II.	Vragen en opmerkingen van de leden	15
1.	Tussenkoms van Bart Caron	15
2.	Tussenkoms van Hermes Sanctorum-Vandevoorde.....	16
3.	Tussenkoms van Wilfried Vandaele	16
4.	Tussenkoms van Bruno Tobback	17
5.	Tussenkoms van Bart Dochy	17
6.	Tussenkoms van Francesco Vanderjeugd	18
7.	Tussenkoms van Tinne Rombouts	18
III.	Antwoorden.....	19
1.	Antwoorden van de Mestbank	19
2.	Antwoorden van Natuurpunt – Bond Beter Leefmilieu	19
3.	Antwoorden van de landbouworganisaties	20
3.1.	Algemeen Boerensyndicaat	20
3.2.	Boerenbond	21
IV.	Aansluitende bespreking	22
	Gebruikte afkortingen	26
	Bijlagen: zie dossierpagina op www.vlaamsparlement.be	

De Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening, Energie en Dierenwelzijn hield op 2 april 2019 een hoorzitting over het voorstel van decreet van Tinne Rombouts, Wilfried Vandaele, Francesco Vanderjeugd, Elke Wouters, Bart Dochy en Sofie Joosen houdende wijziging van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid, gecoördineerd op 15 juni 2018, en van het decreet van 22 december 2006 houdende de bescherming van water tegen de verontreiniging door nitraten uit agrarische bronnen, wat de implementatie van het zesde Mestactieprogramma betreft (*Parl.St.* VI.Parl. 2018-19, nr. 1938/1).

Deze bespreking sluit aan op de gedachtewisseling die op 8 januari 2019 plaatsvond over het Mestrapport 2018 en het ontwerp van Mestactieplan 6 met Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, en vertegenwoordigers van de Vlaamse Landmaatschappij en de Vlaamse Milieumaatschappij (*Parl.St.* VI.Parl. 2018-19, nr. 1809/1).

De door de sprekers gebruikte presentaties zijn te vinden op de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

I. Uiteenzettingen

1. Uiteenzetting door de Mestbank

Volgens *Bart De Schutter*, afdelingshoofd Mestbank, staat de Mestbank klaar om de land- en tuinbouwers goed te informeren.

Evenwichtsbemesting als uitgangspunt

Hij benadrukt vooreerst dat evenwichtsbemesting het kader blijft. Dat is bemesting volgens de gewasbehoeften, rekening houdende met de bodemvoorraad en mineralisatie. Dat was al een doel in de voorbije mestactieplannen 3, 4 en 5. Vlaanderen heeft dat vertaald in het principe van de vier j's: juiste dosis van de juiste meststof op het juiste moment met de juiste techniek. In de vorige mestactieplannen zijn de bemestingsnormen, die maxima zijn, aangescherpt. De uitrijregeling en de emissiearme aanwending bleven overeind.

Situatie na MAP 5

Na MAP 5 zijn de doelen niet bereikt. De laatste jaren stagneert en verslechtert de waterkwaliteit in tegenstelling tot na de andere MAP's die wel resultaten afleverden. Het gebruik van dierlijke mest is gedaald, terwijl de druk van kunstmest toeneemt. Een andere vaststelling is dat het areaal van teelten met een hoog risico op uitspoeling waaronder groenten en aardappelen, toeneemt.

Prioritaire maatregelen van MAP 6

Gebiedsgerichte aanpak is gestart in MAP 5. Nu stijgt het areaal waarop het van toepassing is met ongeveer 70 procent. Het grondgebied wordt ingedeeld in vier gebiedstypes. Naargelang de afstand tot het doel worden er strengere of meer maatregelen opgelegd. Het voorstel bevat ook een tussentijdse evaluatie.

Ook de trend naar verminderde bemesting wordt voortgezet. Die zal gelden in de gebiedstypes 2 en 3, samen ongeveer 40 procent van het landbouwareaal. Afhankelijk van de afstand tot het doel zullen er ook meer vanggewassen aangeplant worden. Van die maatregelen, verminderde bemesting en aanplanting van vanggewassen, zijn volgens wetenschappelijk onderzoek door het Onderzoekplatform Duurzame Bemesting de beste resultaten te verwachten. Mesttransporten zullen via AGR-GPS ook beter gevolgd worden.

De Mestbank gaat ervan uit dat de landbouwsector, de sectororganisaties en de consultants hun verantwoordelijkheid zullen nemen en hun leden ondersteunen bij het toepassen van de maatregelen. De discussie moet vooral gaan over de manier van aanpak. Een betere handhaving is één van de kernelementen: de naleving van de wetgeving controleren en zo nodig straffen uitdelen, op een proportionele manier.

Instrumentarium van de Mestbank

Toezicht op een correcte naleving van de mestwetgeving blijft de hoofdtaak van de Mestbank. De Mestbank ziet daar mogelijkheden in en wil dus de klemtoon leggen op kunstmest, mestverwerking, transport en nitraatresidu.

In de jaarlijkse mestbankaangifte zijn landbouwers verplicht het kunstmestgebruik aan te geven. Die cijfers wijken echter af van andere bronnen, waardoor er een sterk vermoeden is dat de aangiftecijfers niet volledig zijn. Om die reden zal de Mestbank het kunstmestgebruik gericht opvolgen. Bij het beter in kaart brengen van de stromen zullen landbouwers en handelaars betrokken worden. Het effectieve gebruik zal uitgezet worden tegenover het verwachte gebruik, bepaald op basis van de aankopen. Overleg met Wallonië, Nederland en Frankrijk zal daarvoor nodig zijn. Ook is een digitale verwerking essentieel. Eigenlijk zou alle informatie van de landbouwers en de handelaars semiautomatisch bij de Mestbank moeten toekomen opdat die een gerichtere risicoanalyse en sanctiebeleid kan voeren. Een betere kijk op het gebruik kan land- en tuinbouwers ook stimuleren om meststoffen efficiënter in te zetten.

De volgende hoeksteen is de mestverwerking. Met dit MAP krijgt de Mestbank betere opvolgingsmogelijkheden voor mestverwerking en anaerobe covergisting, wat het sluitstuk is voor een oordeelkundige bemesting. Als de mestbalans in Vlaanderen sinds 2008 in evenwicht is, is dat omdat het mestoverschot wordt verwerkt en geëxporteerd. Door samenwerking met andere instanties tracht de Mestbank zicht te krijgen op de niet-landbouwstromen. Volgens het voorstel van decreet komen er debietmeters om de stromen te meten. Ook de samenstelling van de eindproducten blijft een aandachtspunt, zo blijkt uit de doorlichtingen van de mestverwerkers. Er is al een code van goede praktijk voor het gebruik van effluent. Het is de bedoeling een gelijkaardige code te ontwikkelen voor het gebruik van digestaat. De Mestbank informeert de mestverwerkers nu al, onder andere op informatievergaderingen, over de resultaten van de bedrijfsdoorlichtingen.

Wat het mesttransport betreft, wordt het volgens het nieuwe MAP vanaf 1 augustus in gebiedstypes 2 en 3 verplicht gebruik te maken van erkende mestvoerders. Ook bij de burenregeling zal het gebruik van AGR-GPS bij transporten naar afnemers met percelen in gebiedstypes 2 en 3 verplicht worden. Voor de implementatie daarvan zal de nodige tijd genomen worden: niet alleen moeten de landbouwers zich in regel stellen, ook de Mestbank moet systemen en materiaalregistratie klaarmaken. In afwachting heeft de Mestbank wel manieren om de huidige burenregeling nauwer op te volgen.

Het nitraatresidu blijft de indicator voor de waterkwaliteit. Het decreetvoorstel bevat verlaagde drempelwaarden. De gegevens die de Mestbank in de jaarlijkse campagnes verzamelt, zijn een belangrijke bron voor de risicoanalyse, de gerichte maatregelen en de sancties. Terwijl in MAP 5 slechte nitraatresidumetingen aanleiding gaven tot maatregelen, leidt een goed rapport nu tot vrijstelling van (gebieds-gerichte) maatregelen. Het wordt dus eerder een begeleidend dan een sanctie-instrument. Net omdat het nitraatresidu zo belangrijk is, blijft het een fraudegevoelig element. De Mestbank blijft dus inzetten op een goede controle op de monsters. Daarbij vertrouwt zij op een snelle goedkeuring van het Vlaams reglement inzake erkenningen met betrekking tot het leefmilieu (VLAREL) zodat niet enkel de labo's,

maar ook de bemonsteraars erkend kunnen worden, wat de controle effectiever zal maken.

Toezicht door de Mestbank

De hoofdtaak van de Mestbank is dus het toezicht. Ze heeft data nodig om risicoanalyses op te baseren. Die data haalt ze uit de aangifte, de verzamelaanvraag en het nieuwe kunstmestregister. Voorts houdt de Mestbank terreincontroles van onder meer opbrenging, transport en afstandsregels. Bij de controle van de afstandsregels van waterlopen zijn trouwens in 2018 grote stappen voorwaarts gezet. Bedrijfsdoorlichtingen blijven eveneens belangrijk. De Mestbank kan boetes opleggen in verhouding tot het economisch voordeel bij niet-naleving van de verplichtingen inzake het kunstmestregister, de vanggewassen en de mestverwerking enzovoort. Nieuw is de mogelijkheid tot het opleggen van dwangsommen.

De VLM zal een certificering ontwikkelen voor instanties die bemestingsadvies leveren, een terechte vraag van land- en tuinbouwers. Ook dat zal de nodige tijd vergen. Een tweede nieuw element is een beoordelingscommissie voor equivalente maatregelen die de standaardmaatregelen in gebiedstypes 2 en 3 kunnen vervangen. Dat is belangrijk om innovatie te stimuleren.

Verdere uitdagingen

De Mestbank ziet voor zichzelf nog wel enkele uitdagingen, vooreerst een nauwere aansturing van de advisering. Instanties die landbouwers adviseren, dienen zich te focussen op hun kerntaak: de best beschikbare kennis correct overbrengen zodat landbouwers die in praktijk kunnen brengen. De verdere automatisering van de gegevensverzameling- en uitwisseling met derden kan een en ander efficiënter laten verlopen, voor zowel de Mestbank als voor de land- en tuinbouwers. Het actieplan silosappen, onderdeel van het actieprogramma, zal geïmplementeerd worden. De spreker wijst op de ernstige gevolgen van dergelijke puntverontreiniging. Voor een betere mestverwerking ziet hij mogelijkheden in een correctere samenstelling van mestverwerkingsproducten, automatische logging en uitwisseling van weeggegevens, een betere opvolging van burenenregeling van en naar mestverwerking.

Middelen en de capaciteit voor een snelle en efficiënte implementatie

De hoekstenen van MAP 6 zijn een sterkere handhaving, de versterking van bestaande maatregelen en nieuwe maatregelen, zoals het digitaal kunstmestregister en de equivalente maatregelen. Het aantal medewerkers van de VLM is de voorbije twee legislaturen met 20 procent gedaald. Meer met minder is een eindig verhaal. Daarom moeten er keuzes gemaakt worden.

De basisprocessen en de nieuwe en gewijzigde taken zetten de kerntaken van doorlichting en controle onder druk en omgekeerd. Om daaraan te remediëren, zorgt de Mestbank voor preciezere risicoanalyses, innovatie en slimmere systemen, aanpassing en ontwikkeling van toepassingen. Bij die transities wordt er ook aandacht besteed aan het personeel zodat de juiste personen de vereiste competenties hebben voor hun taken.

Welke capaciteit nodig is, hangt af van factoren zoals de gewenste controledruk. Veertig procent van het areaal ligt nu in de gebiedstypes 2 en 3 waar de afstand tot het doel groot is, dus controle aangewezen is. Andere factoren zijn het aantal door te lichten landbouwbedrijven, mestverwerkers en transporteurs, maar ook de investeringen in digitale systemen.

De Mestbank heeft al heel wat toepassingen die het de landbouwers en de medewerkers van de VLM gemakkelijker maken. De switch van focusbedrijven naar per-

ceelsaangepak en de uitrijregeling zijn voorbeelden van door te voeren aanpassingen aan die toepassingen. Nieuwe toepassingen zijn dan weer nodig voor het kunstmestregister, voor het systeem van de vanggewassen waarbij een landbouwer de verplichting kan overnemen van een andere en voor de equivalente maatregelen.

Boodschap

Samenvattend: het nieuwe MAP is een uitdaging voor de Mestbank, die echter de handschoen enthousiast opneemt. Partners, in eerste instantie de land- en tuinbouwers, de mestverwerkers, transporteurs, de landbouwconsulenten, de sectororganisaties zijn broodnodig om dit plan te doen slagen. Met de vier j's als leidraad dienen ze samen voor een kantelpunt te zorgen om de waterkwaliteit te verbeteren.

2. Uiteenzetting door Natuurpunt – Bond Beter Leefmilieu

Freek Verdonckt, beleidsmedewerker Natuurpunt, verduidelijkt het gezamenlijk standpunt met de Bond Beter Leefmilieu.

Nood aan een daadkrachtig Mestdecreet

Hij acht het genoegzaam bekend waarom een daadkrachtig Mestdecreet hoognodig is. Hij illustreert dat met een nieuw feit: in Nederland slaan ook de waterbedrijven alarm omdat de drinkwaterwinning in gevaar komt en de kostprijs stijgt. De rol van de landbouw in de stikstof- en fosfaatverontreiniging staat niet meer ter discussie. Ook na MAP 5 blijft de fosfaatverontreiniging problematisch: slechts in 6 procent van de meetpunten is er een dalende trend. De lang aangekondigde knik voor nitraat door MAP 5 is helaas de verkeerde richting uitgegaan: niet alleen stijgen de overschrijdingen van de drempelwaarden, maar ook de gemiddelden van de gemiddelden en zelfs van de maxima. Hij kan dus niets terugvinden van wat sommigen een achterliggende positieve evolutie noemen. Volgens de allerlaatste gegevens van het MAP-meetnet wordt niet meer in 33 maar in 36 procent van de meetpunten de norm overschreden, in de IJzervallei is dat 66 procent, in het Leiebekken 70 procent.

Belangrijk is ook dat het merendeel van de overschrijdingen gebeurt buiten het bemestingsseizoen, wat de hoofdoorzaak duidelijk maakt: te hoge nitraatresidu's in de bodem als de oogst gedaan is en de vanggewassen aangeplant zijn, dus in de winter. De milieubeweging erkent en apprecieert de inspanningen van de landbouwsector tot en met MAP 4, wat blijkt in de dalende trends tot dan. De klimaatgrillen zijn geen excuus voor slechte resultaten nadien; ze leggen integendeel pijnpunten van het mestbeleid bloot. De quickwins die er volgens het Mestrapport, de VLM en het CVBB zijn, worden in elk geval niet verzilverd.

Omdat ze bij de onderhandelingen over MAP 5 quantité négligeable waren, zijn Natuurpunt en Bond Beter Leefmilieu eruit gestapt. Bij MAP 6 hebben ze de beleefdheid gehad om aan het formele onderhandelingsproces te blijven deelnemen, maar ze werden niet minder genegeerd. In het voorjaar van 2018 bleek dat de schrijnende vooruitzichten niet leidden tot voortschrijdend inzicht. OMAP nam toen de vlucht vooruit, de interessante oefening van de VLM met de stakeholders quasi volledig negerend. De inpasbaarheid van de maatregelen voor landbouw was de voornaamste leidraad van het proces, de transparantie en de wetenschappelijke onderbouwing geraakten volledig zoek.

Proces MAP 6

Eind vorig jaar heeft het dribbelwerk met de Europese Commissie geleid tot een groen licht, een zogenaamde principiële goedkeuring. Die technische dialoog is

geen alternatief voor of garantie op een effectief actieprogramma, wat de verantwoordelijkheid van elke lidstaat blijft. Bij de autocontrole krijgt een voertuig een technische goedkeuring, maar geen garanties hoe ver ermee kan worden gereden. Ook MAP 5 heeft ooit groen licht gekregen, maar is niet ver geraakt.

Niet alleen de milieubeweging, maar ook wetenschappers wezen op tekortkomingen. Het hoeft dan ook niet te verbazen dat er aan MAP 6 last-minute-knip-en-plakwerk nodig was, wat vermijdbaar was als het proces van in het begin evenwichtig en wetenschappelijk gevoerd was. De aanpassingen zijn milieurelevant, maar het plan blijft ontoereikend.

Voorstel van decreet gewikt en gewogen

Zijn evaluatie van het voorstel van decreet start hij met een passage in de toelichting die enkele tekortkomingen van MAP 5 opsomt: te kleine verschillen tussen maatregelen in en buiten focusgebieden, een te klein bereik van de maatregelen-categorieën en een te complex geheel. De milieubeweging had vooraf gewezen op die punten, wat haar nu hopelijk credibiliteit geeft in haar evaluatie van dit nieuwe MAP.

De milieubeweging stelt vast dat de meetlat om de doelen op te volgen veranderd is. Het is positief dat het voorstel van decreet daar ook een vertaalsleutel voor oplegt, zodat vergelijkingen en beleidsevaluaties met vorige programmaperiodes mogelijk blijven. Door te werken met gemiddelden wordt echter voorbijgegaan aan de letter van de Nitraatrichtlijn die overschrijdingen verbiedt. Bij snelheidscontroles worden er ook geen gemiddelden gecontroleerd, te snel rijden is een overtreding.

De 'shifting baselines' van MAP 6 frapperen de milieubeweging: het tussentijds doel in 2022 voor oppervlaktewater is lager dan wat volgens het oude MAP eind vorig jaar moest worden gehaald. Voor grondwater wordt er geen absoluut doel gesteld, maar wel een verbetering ten opzichte van een referentiesituatie. Die referentiesituatie is de recent verslechterde toestand, waardoor het doel de situatie vóór MAP 5 wordt, dus een status quo. De doelstelling voor het oppervlaktewater tegen 2022, namelijk een gemiddelde daling van 4 mg nitraat per liter in alle afstroomzones met een doelafstand, is onvoldoende. Het is immers slechts 40 procent van de daling met 10 tot 11 mg die gewenst wordt tegen 2027 en iedereen weet dat de laatste loodjes het zwaarst wegen.

MAP 6 dwingt MAP 7 dus tot een mirakel. De doelstelling van 4 mg nitraat per liter stond ook in de conceptnota maar ondertussen is de streefwaarde 2 mg gezakt, maar de doelstelling is niet mee geëvolueerd. De milieubeweging vraagt zich voorts af waarom er geen doelen per gebiedstype zijn, maar enkel een gemiddelde voor alle gebiedstypen. In probleemgebieden als het IJzerbekken mag meer verwacht worden dan een gemiddelde van 4 mg nitraat per liter. Zonder duidelijke methode hoe er na MAP 6 zal voor gezorgd worden dat Vlaanderen de uiteindelijke doelen haalt, is elke geloofwaardigheid zoek.

De milieubeweging is het eens met het principe om iedereen in elk gebiedstype meteen de juiste basismaatregelen aan te bieden. Ook de twee basismaatregelen, een groter areaal vanggewassen en strengere bemestingsnormen, zijn goed, maar zullen niet werken in een complex toepassingskader vol achterpoorten en niet-doorgerekende alternatieven. De assumptie dat in gebiedstype 1 de doelafstand tot 7 mg nitraat per liter met een voortzetting van het huidige beleid zal worden gehaald, is niet realistisch. Dat heeft MAP 5 bewezen. Bovendien zijn de nitraat-residurempelwaarden dezelfde als in gebiedstype 0, terwijl dat in MAP 5 niet zo was.

In gebiedstype 0 zal de VLM amper nog controleren, tenzij als er rond een meetpunt een probleem is.

De uitzondering van verminderde fosfaataanrekening bij bemesting in biolandbouw is er niet gekomen. Nu wordt er gewerkt met stalmest voor alle landbouwgronden. De spreker is het eens met een voorkeurregime voor kringlooplandbouw, maar is dat doorgerekend in de algemene normen en getoetst aan het uitmijningsbeleid van MAP 5? Voor fosfaat zouden minstens de quickwins inzake erosiebeleid verplicht moeten worden. Uit de modellen van de VMM blijkt immers dat 50 procent van de toestroom van nieuwe fosfor via erosie en afspoeling gebeurt.

Van het 4 j-principe naar het 4 c-principe

Met het 4 j-principe gaat de wetgever ervan uit dat de landbouwers alle j's doorgronden. De milieubeweging vraagt het parlement zijn decreetgeving te toetsen aan het 4 c-principe: consequent, controleerbaar, collegiaal en klimaatproof. Een consequent mestbeleid is een milieubeleid dat waterkwaliteit en niet sectoraal dienstbetoon als leidraad neemt. Voortschrijdende wetenschappelijke inzichten moeten worden verzilverd met kordate acties zonder gegoochel of achterpoortjes. De tweede c staat voor controleer- en handhaafbaarheid. Maatregelen die niet of nog niet controleerbaar zijn, zijn niet effectief. Dat controle een probleem is, bewijzen de cijfers uit het Mestrapport. Controles zonder capaciteit werken niet. Dat de Mestbank keuzes moet maken omdat ze het met minder middelen moet doen, is een aandachtspunt. Wie zijn gat verbrandt, hoort op de blaren te zitten: bestraffing is belangrijk. Bestrafen conform het economische voordeel betekent het risico voor de dief beperken tot het terugbetalen van de waarde van de diefstal. Boeren ervaren dit mestbeleid niet meer als collegiaal: de pijnbank voor de ene en de rode loper voor de andere. Het huidige mestbeleid ontwricht de sector. Collegialiteit tussen boeren en burgers-belastingbetalers vergt dan weer de toepassing van het vervuiler-betaalt-principe. De vierde c is nieuw. Het mestbeleid moet ten slotte ook klimaatproof zijn. Anticiperen zorgt voor veel betere resultaten dan delibereren.

Is MAP 6 consequent?

Meer vanggewassen zorgen voor minder nitraatresidu. Toch maakt artikel 8 van het voorstel niet-nitraatgevoelige teeltcombinaties zoals bieten-granen gelijk aan vanggewassen. Vollegrondgroenteteelt is een belangrijke en specifieke drijfveer voor slechte waterkwaliteit. Hoewel het in de conceptnota staat, komt het actieplan er niet. In tegendeel maakt artikel 8 van het voorstel van decreet een achterpoortje via de regeling 'afkoopbare quota vanggewassen'. Net in groenteregio's waar er meer vanggewassen, meer teeltrotatie, meer afwisseling met grasland nodig is om de nitraatresidu's op te vangen, kan een groenteteler zijn vanggewasverplichting afkopen. Zo kan een bedrijf in gebiedstype 3 regio Ieper dergelijke afspraak maken met een boer in hetzelfde gebiedstype regio Kinrooi. Net als bij de handel in CO₂-rechten zal dat de nitraatresidu's niet verminderen. Dat flagrante principe ontziet eigenlijk de groentesector. Net in die regio's waar het slecht gaat, stijgt trouwens het groente- en aardappelareaal.

Het MAP 5-systeem van vrijstellingen op basis van nitraatresidu-evaluaties heeft niet het gewenste bereik. Toch wordt in dit Mestdecreet het algoritme doodleuk versoepeld waardoor individuele percelen met overschrijdingen boven de tweede drempelwaarde niet meer in rekening worden gebracht maar enkel gemiddelden.

Een ander voorbeeld van hoe inzichten genegeerd worden gaat over het grondwater. De resultaten van de eerste filter van de grondwaterputten zijn een belangrijke indicator voor de effecten van het mestbeleid op korte termijn en op korte afstand. Tijdens OMAP waren daar vanuit syndicale hoek protesten tegen wegens zogenaamd niet gefundeerd. Artikel 8 neemt dat syndicale bezwaar ter harte en

gooit het wetenschappelijk onderbouwd afwegingskader van grondwater overboord ten voordele van een halfslachtig kader waarin grondwater enkel als supplement meetelt in het afwegingskader oppervlaktewater. Wetenschappers, onder meer professor Stefaan De Neve, noemen dat een probleem. Pittig detail: twee dagen na het indienen van dit voorstel van decreet organiseerde de VLM samen met de VMM een studiedag waarin zelfs een kortetermijnrelatie tussen beleid en waterkwaliteit in eerste grondwaterfilter onomstotelijk wordt aangetoond. Professor Kristine Walravens van de UGent meldt daarenboven dat met het huidige nitraatresidu van 90 kg/hectare de doelen nooit zullen worden gehaald. Het is wraakroepend dat die wetenschappelijke kennis niet gehonoreerd wordt.

Is MAP 6 controleerbaar?

De standaardmaatregel van strengere bemestingsnormen kan zeer effectief zijn, maar pas als kunstmestgebruik sluitend wordt geregistreerd. Voor de strengere bemestingsnormen in gebiedstypes 2 en 3 wordt er geen tussenschot gemaakt tussen dierlijke en kunstmest. Enkel rekenen met werkzame stikstof is zinloos als één van de twee bestanddelen niet sluitend kan worden opgevolgd. In het voorstel is er een stok achter de deur, maar het zou logisch zijn het onderscheid tussen dierlijke en kunstmest te behouden zolang de registratie niet sluitend is. De doelafstand is dermate groot dat Vlaanderen het zich niet kan permitteren om zelfs maar tijdelijk minder effectief te zijn.

Het is goed dat het voorstel om de bemestingsvrije buffers in gebiedstype 0 terug te brengen tot een meter het niet gehaald heeft. De handhaving van de vijf-meterbuffers en de teeltvrije buffers van één meter is daarmee echter niet beter georganiseerd. De milieubeweging suggereert de wetgever daarvoor inspiratie te putten uit de beweging van de 'precision farming'. De technieken zijn voldoende ontwikkeld voor een bulkaanpak van het probleem zodat de handhaving scherper kan. De vrijstelling van verscherpte maatregelen in gebiedstypes 2 en 3 na een positieve nitraatresidu-evaluatie van een bedrijf zou, indien goed uitgevoerd, een fair principe moeten zijn. Die evaluatie zal echter zwaar doorwegen terwijl bemonstering fraudegevoelig is. Is er een inschatting gemaakt van verwachte toename van die fraudegevoeligheid?

Artikel 23 van het voorstel van decreet verlaagt de boete voor inbreuken op dieren aantallen. Volgens de toelichting werd de huidige boete, een forfait op alle dieren van de diercategorie, als onevenredig hoog aanzien en genoot de maatregel geen draagvlak bij de betrokkenen. Een boete heeft uiteraard geen draagvlak bij de betrokkenen. Terwijl in het Mestrapport duidelijk staat dat dieren aantallen een probleem zijn, wordt de incentive tot fraude hiermee toch verhoogd.

Artikel 25 van het voorstel van decreet trekt de boetes per onregelmatigheid voor mestverwerkers op tot 2500 euro, voor boeren tot 250 euro. Voor grote spelers is dergelijke boete perfect incalculeerbaar. Door volumevoordeel blijft fraude ook bij een boete winstgevend.

De Mestbank krijgt heel wat meer taken, zonder capaciteitsuitbreiding. Zo moet ze de boer-zoekt-uitwegregeling voor vanggewassen nog helemaal regelen. Volgens de milieubeweging is dat een onnodige werklust.

Het voorstel van decreet zegt niets over het CVBB. Krijgt dat centrum nu uiteindelijk een echt flankerend takenpakket of blijft het bij een maskerend beleid?

Is MAP 6 collegiaal?

Het is in ieder geval weinig collegiaal dat de vollegrondsgroenteteelt, allicht door zijn sterke lobby, gespaard blijft van een actieplan en een uitweg krijgt voor vang-

gewassen, terwijl anderen wel die generieke maatregelen moeten toepassen. Ook de mestverwerking wordt gepamperd. Zolang het toezicht niet sluitend is, zullen de excessen aanhouden. Daar het slechts over enkele tientallen installaties gaat, moet gewoon cameratoezicht geen logistiek probleem zijn. Voorts is de regeling voor de samenstelling van de effluënten en de digestaten nog veel te ruim dan milieukundig verantwoord is.

Is MAP 6 klimaatproof?

Om de resultaten van de voorbije twee jaar te relativiseren, wordt het klimaat als excuus gebruikt, maar in MAP 6 wordt er met geen woord over gerept. In droge zomers zal het blijven bij vrijblijvende adviezen van de VLM. Niets zal verhinderen dat, zoals gebeurd is, gewassen die geen nabemesting nodig hebben die toch krijgen. Artikel 4 van het voorstel van decreet geeft de Vlaamse Regering bizar genoeg wel de mogelijkheid om gebieds- en teeltspecifiek het begin van het mestseizoen in functie van klimaat uit te stellen, maar niet om in te grijpen op het einde van het mestseizoen, dus op het moment dat men weet of het voorjaar droog was. Dat is nochtans een gouden kans om MAP 6 klimaatrobuuster te maken. Allicht is de capaciteit van de mestkelders de voornaamste drijfveer om dat niet te doen. In een studie in opdracht van de VLM wordt dat nochtans aanbevolen.

Conclusies

Concluderend bestempelt Freek Verdonckt MAP 6 als vleugellam wegens gebukt gaande onder uitzonderingen, achterpoortjes en dienstbetoon. De haalbaarheid van het bescheiden doel is hoogst onwaarschijnlijk, het einddoel onhaalbaar. De milieubeweging is teleurgesteld omdat de waterkwaliteit achteruit zal blijven gaan met een zware impact op de biodiversiteit en kosten. Evenzeer is ze bezorgd over de ontwrichtende neveneffecten van dit mestbeleid op de landbouw, in het bijzonder de grondgebonden veehouderij. Die moet uiteindelijk meedraaien in een systeem op het ritme van de mestverwerking. Het enige lichtpuntje is de evaluatie met een bijsturing van MAP 6 in 2020 waardoor Vlaanderen in het beste geval slechts twee in plaats van vier jaar kwijt is.

Het mestprobleem en het milieuprobleem van een disproportionele veestapel zijn van bij het begin een taboe en blijven dat ook. De milieubeweging klopt al lang op die nagel, maar is lang niet meer de enige klokkenluider. De gedoodverfde reплик op die kritiek is ontkoppeling via de zaligverklarde mestverwerking. De zaak is echter heel wat complexer. Gedwongen door de lage winstmarges opteert die sector eerder voor de goedkopere oplossing van mestafzet op grond, desnoods te veel, dan voor de verwerking. Een varken kost de boer vijftien euro meer dan het opbrengt, wat ongeveer de kost is om de mest van dat dier te laten verwerken. De economische malaise zorgt voor een verhoogde fraudedruk. Boekhoudkundig kan het wel zo zijn dat de mestdruk van dierlijke mest daalt, maar in de economische realiteit van een varkenshouder is dat niet het geval.

Het vooruitschuiven van de doelen vergroot de impasse en daar zijn boeren ook niet mee gediend. Het is bijna wachten tot het geduld van de Europese Commissie op is en ze een dwingend kader oplegt, op eigen initiatief of na een klacht op basis van het niet-achteruitgangsprincipe van de kaderrichtlijn Water.

3. Uiteenzetting door de landbouworganisaties

3.1. Algemeen Boerensyndicaat

Hendrik Vandamme, voorzitter ABS, wijst op de titel van de presentatie 'Weg van ideologie, nood aan realisme' die al meteen het verschil met de milieubeweging duidelijk maakt.

Ontwerp actieplan MAP 6 was wel degelijk goed

Voor het ABS was het ontwerp van actieplan waarover een openbaar onderzoek gevoerd is, niet zo slecht. Ook al was het een verstrenging, er bleek realiteitszin uit. Dat de Europese Commissie haar zegen erover gaf, bevestigt dat het een vooruitgang was met een betere waterkwaliteit als resultaat. Dat ontwerp van actieplan bevatte een duidelijke opdeling in gebieden met daaraan gekoppelde gebiedsgerichte maatregelen. Het ABS is niet blind voor de realiteit en beseft dat er meetpunten zijn waar de 50 mg nitraat per liter oppervlaktewater niet gehaald wordt. Bijkomende maatregelen motiveren echter niet om voort te gaan op de ingeslagen weg. Het ABS is het eens met de uitgangspunten van realistisch streng zijn waar nodig en soepeler waar het kan.

2018 was wel degelijk een extreem weerjaar. Niemand kan vier maand vooruit kijken en weten hoeveel neerslag er zal vallen en hoe warm het zal zijn. Het ontwerp van actieplan bevatte een duidelijk evaluatiekader met een kleine marge om dergelijke overmacht te ondervangen. Wat de milieubeweging over het hoofd zag, is dat er ook wel degelijk gewerkt zou worden aan een gezonde bodem, namelijk door het verhogen van het koolstofgehalte, het organisch stofgehalte van de bodem. Dat is belangrijk om nutriënten vast te houden in de bouwlaag. Het ontwerp van actieplan kreeg de steun van de sector, de administratie en de Europese Commissie.

MAP 6 zoals het nu voorligt

In MAP 6 zoals het nu voorligt, hebben ideologie en emotie de bovenhand gehaald. De verantwoording bij de gebiedsindeling is verdwenen. Door de verschuiving van de gebiedsindeling gelden strengere bemestingsnormen en bijkomende maatregelen na de teelt voor 33.000 hectare extra: iets meer dan 1000 hectare gaat van gebiedstype 0 naar 1, 12.000 van 1 naar 2 en ongeveer evenveel van 2 naar 3, ook als dat niet altijd nodig of te verantwoorden is. De oorspronkelijke versoepelingen in gebieden met een goede waterkwaliteit zijn ingeruild voor meer bureaucratie, met meer administratie en meer registratie, zonder dat ze zal bijdragen tot een betere waterkwaliteit. Onbegrijpelijk, zeker daar de Mestbank en de VLM wijzen op de limieten van hun controlemogelijkheden, niet alleen op het terrein, maar ook op vlak van administratie. Daarnaast vindt het ABS dat het evaluatiekader onwerkbaar is en niet robuust. Er wordt geslagen zonder zekerheid dat er ook gezalfd zal worden. De evaluatie in 2020 maakt dat de boeren al bij voorbaat verloren zijn. Deze winter waarin enkele MAP-meetpunten de norm niet haalden, zal immers de evaluatiebasis zijn. In tegenstelling tot de milieubeweging vindt het ABS dat extreme weersomstandigheden een factor in de afweging moeten zijn, wat in dit voorstel van decreet niet meer het geval is. Voorts denkt het ABS dat enkele maatregelen van dit MAP 6 het streven naar een gezonde bodem tegenwerken. Kortom, het draagvlak in de sector is grotendeels verdwenen. Het was al moeilijk om hen het ontwerp te laten aanvaarden. De bereidheid om actie te voeren tegen MAP 6 is groot.

Studiedag over grondwater van de VLM en de VMM

Uit de presentatie van Kristine Walravens op de studiedag over grondwater van de VLM en de VMM onthoudt deze spreker vooral de conclusie dat er niet altijd een duidelijke een-op-eenrelatie is tussen wat bovengronds gebeurt en wat ondergronds gemeten wordt, maar dat de oorsprong van de nitraten wel duidelijk is. Ralf Eppinger, expert grondwater van de VMM, zei daarenboven dat onder de grond jonger en ouder water altijd gemengd worden.

Het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek heeft berekend dat in bepaalde regio's tot 30 procent van het agrarische gebied door particulieren

gebruikt wordt: schapen, paarden enzovoort. Grote tuinentra raden daarenboven particulieren aan in het najaar nog te bemesten zodat hun gras in goede conditie de winter ingaat. Het gaat dus te ver de steen enkel naar de landbouwsector te werpen.

Om de waterkwaliteit te beoordelen, moet de trend over jaren beschouwd worden. In de bovenste peilbuis voor grondwater is de meerjarige trend duidelijk dalend. In 2017, begin 2018 was er wel een lichte opleving, maar ook 2017 was een behoorlijk droog jaar. Die onderbreking is volgens het ABS dus tijdelijk: algemeen zet de trend naar een betere waterkwaliteit zich ook in het grondwater door. In de rode MAP-meetpunten daalt de overschrijding. Het is dus zeker niet zo dat MAP 5 niets uitgehaald heeft. 5 procent van de meetpunten met een te hoog nitraatgehalte is trouwens niet veel. Omdat ze echter verdeeld zijn over verschillende stroomgebieden heeft dat een grote impact op de aanduiding van gebiedstypes in MAP 6.

Vragen bij het generieke beleid

Het ABS heeft ook wel wat vragen bij het generieke beleid, wat ook slaat op gebieden die beter scoren op het vlak van waterkwaliteit. Het prefereert gebiedsgerichte maatregelen. Een oppervlaktewatermeetpunt in Munkzwalm, niet de meest intensieve landbouwstreek, zeker niet voor de veehouderij, scoort niet goed. Vanaf de zomer van 2018 worden er hogere waarden gemeten terwijl er in die periode weinig neerslag viel. In een ander MAP-meetpunt van hetzelfde stroomgebied enkele kilometers verderop is er geen enkele overschrijding, hoewel de nitraatgehaltenes in de winterperiodes wel de normale stijging kennen. Begin 2019 is er ook een opleving ten gevolge van plotse neerslag. Daarmee wil de spreker bewijzen dat 2018 extreem was en sterk afwijkt van 2015, 2016 en 2017. Dergelijke extremen moeten meespelen in de beoordeling en het opleggen van maatregelen.

Evaluatiemogelijkheden

De evaluatie in de zomer van 2020 komt te snel. In die korte periode kan de bovenmatige invloed van het extreme jaar 2018 niet weggewerkt worden. De evaluatiecriteria in gebiedstype 0 zijn eigenlijk strafcriteria. De norm is gemiddeld 18 mg/l, maar bij metingen boven de 14 mg/l en een stijging van 2 mg/l over twee jaar wordt het gebied toch van type 1. Gebieden die volgens MAP 5 van type 0 zijn en geen focusgebied, dus zonder problemen met de kwaliteit, worden door combinatie van de strengere criteria met de grondwaterkwaliteit onmiddellijk van type 3, terwijl in alle andere gevallen gebieden maar met één stap omhoog gaan.

Wat de herziening van de nitraatresidudrempels betreft, wijst de spreker erop dat het ABS altijd twijfels geuit heeft bij de betrouwbaarheid van die metingen. Dat heeft niets te maken met fraude, maar wel met wisselende analyseresultaten in labo-omgeving. Omdat de gemiddelde nitraatresidumeting voor enkele teelten iets lager is dan de norm, acht het ABS daarvoor verstrenging mogelijk, maar voor andere teelten is er, gezien hun aard, een versoepeling nodig. De directe relatie tussen nitraatresidu en oppervlaktewaterkwaliteit blijft voor het ABS een struikelblok. In aanloop naar MAP 4, en ook wel MAP 5, heeft de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek trouwens bevestigd dat er geen een-op-eenrelatie is, wat vrijstelling, dus kwijtschelding van maatregelen, zo goed als onmogelijk maakt.

Besluit

De spreker besluit met een citaat van Dwight Eisenhower die zegt dat boeren gemakkelijk is van achter een bureau met een pen als ploeg. Het ABS beseft dat enkele mensen nog wat beter bij de les moeten gehouden worden, maar regelgeving moet pragmatisch en realistisch zijn en risico's correct afwegen. Een goede waterkwaliteit is voor de landbouwers ook belangrijk, zij leven met en in de natuur, maar

het spreekt vanzelf dat er soms kunstmest nodig is om een gewas goed te laten groeien. Het ABS is voor het 4 j-principe dat getuigt van gezond boerenverstand. Het vraagt echter begrip van de regelgever, de handhaver en de milieubeweging. Land bebouwen is geen exacte wetenschap, door externe factoren is het niet altijd mogelijk wat met goede wil gestart is tot een goed einde te brengen.

3.2. Boerenbond

De Boerenbond heeft het actieplan dat voorgelegd is aan Europa bij zijn achterban verdedigd, omdat er een goede balans was tussen positieve en negatieve elementen, aldus Georges Van Keerberghen, ondervoorzitter Boerenbond.

Positieve elementen

Positieve elementen zijn de trajectcontrole in plaats van de flitscontrole. Op die manier wordt de vuilvracht over een heel jaar in rekening gebracht. Door de recente aanpassingen worden trouwens ook de gebieden met een eenmalige overschrijding afgebakend. De vervanging van de Vlaamse Hydraulische Atlaszones, een eerder administratieve indeling, door afstroomzones maakt de relatie tussen perceel en lager gemeten waterkwaliteit duidelijk.

De bemestingcultuur en -technieken moeten beter, daarom is de focus op het 4 j-principe goed. Ook achter het stimuleren van precisielandbouw in goede gebieden als beloning, in de slechte als lokmiddel, kon de Boerenbond zich scharen. Dat de bemestingsnormen niet ter discussie stonden, was een volgend goed aspect. Het heeft immers geen zin om, bij te veel snelheidsovertredingen, de snelheidsnorm gewoon te verlagen. Bijkomende handhaving en betere begeleiding zijn ruimschoots te prefereren.

Niet de productie van dierlijke mest, maar het gebruik van alle mestsoorten werd in ogenschouw genomen. Het belang daarvan is trouwens aangetoond in twee wetenschappelijke studies in opdracht van de VLM.

De Boerenbond was het voorts eens met het principe van straffen waar nodig en belonen waar het kan, alsook met de focus op een betere handhaving van de bestaande regels.

Negatieve elementen

Negatieve elementen in het actieplan waren dat het grondwater mee in het beoordelingskader verrekend werd. De relatie tussen bemesting en teelttechniek en het grondwater is immers veel onduidelijker dan bij het oppervlaktewater. De landbouwsector heeft daar geen kennis over, maar is er de voorbije jaren door de administratie steeds op gewezen dat het effect op grondwater pas vele jaren later zichtbaar wordt. Het is vreemd dat er nu plots een onmiddellijk verband zou zijn.

De Boerenbond vond het voorts een probleem dat er nog geen concrete invulling was van de equivalente maatregelen en dat voor diverse teelten de drempelwaarden voor nitraatresidu's niet haalbaar waren. Daarbij komt nog dat nitraatresidu's geen fetisj mogen worden. Ze zijn slechts een niet altijd eenduidige indicator voor de waterkwaliteit, wat de uiteindelijke doelstelling blijft. Groenbemesters zijn een goede manier om buiten het groeiseizoen de overblijvende nutriënten van een perceel op te vangen, maar vergen voor heel wat bedrijven een drastische omschakeling. Daarbij komt nog dat landbouwers die al groenbemesters zaaiden, maar toch nog in een slecht scorend gebied gelegen zijn, het als oneerlijk zien dat andere bedrijven die investering niet moeten doen.

Beoordeling nieuwe elementen in het voorstel van decreet

Het voorstel van decreet gaat echter verder dan het ontwerp van actieplan. Zo wordt een aanzienlijk grotere oppervlakte afgebakend gebied. Het is voorts jammer dat de belonende elementen gesneuveld zijn en er enkel bestraffende resten. Elke landbouwer is bij voorbaat verdacht en moet zijn onschuld bewijzen vooraleer hij van een gunstmaatregel kan genieten. Ook tegen de verlaging van de nitraat-residurempelwaarden en enkele extra maatregelen met bijhorende administratieve verplichtingen (AGR-GPS-registers) kant de Boerenbond zich. Ook al is er nog geen MAP 6, toch staat er een tussentijdse evaluatie gepland voor de zomer van 2020. Zelfs als het onmiddellijk goedgekeurd wordt, resten er slechts twee halve bemestingsseizoenen om zowel de praktijk als het gedrag van de boeren aan te passen.

II. Vragen en opmerkingen van de leden**1. Tussenkoms van Bart Caron**

Bart Caron informeert hoe de rol van het CVBB aan de nieuwe regeling dient te worden aangepast.

Blijft er een strikte scheiding met de Mestbank die controleert en bestraft, zij het met een kleiner personeelsaantal? De handhaving moet strenger, maar kan dat gericht gebeuren? Is het mogelijk de regeling strenger te maken voor bedrijven waar misbruik vermoed wordt en coulanter voor andere? Naast echte cowboys zijn er ook bedrijven die iets meer marge nemen dan ze eigenlijk mogen. De negatieve tendensen zijn immers niet alleen veroorzaakt door klimatologische omstandigheden. Els Lesage zei in de gedachtewisseling van 8 januari 2019 (*Parl.St.* VI.Parl. 2018-19, nr. 1809/1) dat zoiets niet kan in een intensief landbouwlandschap als het Vlaamse maar dat de Mestbank niet over de capaciteit beschikt om een mentaliteitswijziging af te dwingen. Hij gaat ervan uit dat het gros van de landbouwers de intentie heeft de regels te respecteren, maar door gebrek aan solidariteit verpesten enkelen het. Voor de Mestbank moeten de resultaten zeer demotiverend zijn, daarbij ziet ze allicht ook mankementen aan dit nieuwe MAP. Hoe blijft ze gemotiveerd?

Zeker bij vervoerders en verwerkers wordt er behoorlijk gefraudeerd. Iedereen in de sector weet dat het gebeurt, landbouwers, vervoerders, verwerkers, de overheid, toch wordt er uitzonderlijk weinig aan gedaan. Aan de landbouworganisaties vraagt hij hoe dat komt. De boetes zouden te laag zijn in verhouding tot wat fraude opbrengt. Dat verandert blijkbaar niet met dit nieuwe MAP. Klopt dat? Zo ja, waarom wordt er niet opgetreden? Goed menende landbouwers zijn daar de pineut van.

De smet op de mestverwerking moet weggewerkt worden, zeker gezien de grote rol die ze ook in dit nieuwe MAP krijgt. Zien de landbouworganisaties als leden van het VCM daar voor zichzelf een rol in? Wat vinden de landbouworganisaties van de stelling van de milieubeweging dat bepaalde spelers in de mestverwerking een ontwrichtende invloed hebben op de grondgebonden veehouderij?

Aan het ABS vraagt hij in welke mate groenteverwerkers, meer bepaald de aardappelverwerkende industrie, een rol spelen in het verhaal van het nitraatresidu. Dat zij groenten afkeuren op basis van vormvereisten als kleur, zou het kunstmestgebruik in de hand werken. Eenzijdige contractwijzigingen zoals de datum van levering, hebben dan weer een invloed op het moment van inzaaien en oogsten. Joris Relaes noemt Vlaanderen de grootste aardappelexporteur ter wereld. Worden landbouwers onder druk gezet om bemestingsregels niet te strikt toe te passen om te kunnen voldoen aan de vraag van de voedselindustrie? Hoe staan het ABS en de Boerenbond tegenover het responsabiliseren van de verwerkende industrie voor die milieuschade? Kortom, er zijn andere spelers dan de landbouwer, vervoerder

en mestverwerker die volgens de spreker de landbouwer bijna chanteren om de regels te overtreden.

Aan Natuurpunt vraagt hij hoe vanuit andere landbouwrelevante thema's kan worden gewogen op het mestprobleem en dus ook op de waterkwaliteit. Kan een krimp van de veestapel ecologische en sociaaleconomische patstellingen doorbreken? Hoe realistisch is dat idee van Groen? Kan Natuurpunt voorbeelden geven hoe maatregelen in andere landbouwgerelateerde domeinen kunnen bijdragen tot het verminderen van de doelafstand met de Nitraatrichtlijn en de kaderrichtlijn Water? Is dit voorstel van decreet robuust genoeg om artikel 36ter van het Natuurdecreet en de instandhoudingsdoelstellingen af te dwingen?

2. Tussenkost van Hermes Sanctorum-Vandevoorde

Natuurpunt heeft het over sectoraal dienstbetoon, maar *Hermes Sanctorum-Vandevoorde* heeft zelf geen enkel inzicht in hoe dit voorstel tot stand gekomen is. Het is geen cadeau voor niet-indienende parlementsleden. Het is dan ook jammer dat dit geen ontwerp van decreet is. Daarover moeten immers diverse adviezen uitgebracht worden die een parlements lid toch een beetje inzicht geven in de impact van elk artikel. Nu ontbreekt het hem aan informatie om er een gedegen mening over te hebben. Het valt hem voorts op dat alle sprekers negatief zijn, Natuurpunt en het ABS uitermate, de Boerenbond genuanceerd. Waarom het dan goedkeuren? De fameuze verzoening tussen natuur en landbouw is verder weg dan ooit. De waterkwaliteit is verbeterd, maar de afstand tot het einddoel is groot en de laatste loodjes wegen het zwaarst. De kwestie is dus of de regeling zal volstaan. Welke amendementen stellen de sprekers voor? Denken de landbouworganisaties het einddoel van een goede waterkwaliteit te halen met dit MAP 6 zonder reductie van de veestapel?

3. Tussenkost van Wilfried Vandaele

Wilfried Vandaele mist een onderbouwde wetenschappelijke analyse om te weten welke onderdelen van MAP 5 precies gefaald hebben. Het blijft bij de vaststelling dat het te droog of te nat is.

Mesttransporten zijn fraudegevoelig en de Mestbank kampt met een personeelstekort, volgens sommige bronnen zelfs van 42 voltijds equivalenten. Is de handhaving van MAP 6 bij voorbaat een verloren zaak?

De retroactieve inwerkingtreding op 1 januari 2019 zorgt voor chaos. Is 2019 daarvoor de facto een verloren jaar?

Fosfaat is een minstens even groot probleem als nitraat. Waarom worden volgens de Mestbank de regels daarvoor niet aangescherpt?

Hoe denkt Natuurpunt dat er moet opgetreden worden tegen de excessen die het ziet in de mestverwerking? Wat zou het daartoe aan MAP 6 toevoegen?

De verslechtering van het grondwater kan allicht niet met honderd procent zekerheid aan de landbouw worden toegeschreven. Uit de literatuur blijkt echter dat landbouw wel degelijk een effect heeft. Is het zinvol dat de Boerenbond de ogen sluit voor dat verband?

Het ABS zegt achter de vier j's te staan. Is het het dan eens met de uitspraak van Natuurpunt dat de tweede bemestingsronde in 2018 door de weersomstandigheden eigenlijk niet had mogen plaatsvinden?

Hij besluit dat niemand een rondje boerenpesten wil houden, maar de feiten zijn wat ze zijn: 36 procent nitraatoverschrijdingen, wat een verschrikkelijke hypotheek legt op de toekomst, ook van de landbouw. Er dient snel te worden ingegrepen, de uitspraak dat MAP 6 en allicht ook een MAP 7 ontoereikend zullen zijn, hebben hem ten zeerste verontrust.

4. Tussenkost van Bruno Tobback

Bruno Tobback zegt dat dergelijke voorstellen van decreet niet alleen voor de andere parlementsleden, maar ook voor de indieners geen cadeau zijn. De taalfouten, onder meer in de toelichting bij artikel 2, wijzen op haastwerk, dat allicht ook inhoudelijk en juridisch twijfelachtig is.

Aangezien de ambities beperkt zijn, waarom moet het MAP er nog per se voor de verkiezingen komen? Het had even goed grondig en effectief gekund in de volgende regeerperiode.

De realiteit is dat er al jaren geen vooruitgang meer wordt geboekt, in het beste geval trappelt men ter plaatse. Realisme is niet spelen met grafieken: de dalende trend is er enkel maar als ver genoeg teruggegaan wordt in de tijd. Sinds 2014, ondertussen toch ook al vijf jaar geleden, is de trend van nitraatoverschrijdingen, ondanks alle mestactieplannen, stijgend. Als het ABS het probleem niet onder ogen wil zien, wat wil het dan wel? Is het zijn bedoeling de doelstellingen te halen of wacht het gewoon tot de Europese Commissie in 2025 zijn winkel sluit? Aan alle sprekers vraagt hij wie denkt dat MAP 6 een realistische kans biedt om de doelstellingen tegen 2027 te halen.

De Boerenbond vindt dat in MAP 6 elke landbouwer verdacht is. Ofwel is er grond voor dergelijke algemene verdenking, ofwel ligt het aan een beperkt aantal deelsectoren of specifieke bedrijven dat er geen vooruitgang meer geboekt wordt. In dat laatste geval moet het toch niet zo moeilijk zijn die te noemen. Iedereen in de sector weet vast wie ze zijn. Als de landbouworganisaties geen namen willen noemen, dat ze dan criteria geven, controlemechanismes en methoden waarmee ze kunnen worden gevonden. Bruno Tobback zal met veel plezier een decretale regeling daarvoor goedkeuren. Als dat niet klopt, zijn inderdaad alle bedrijven gelijk. Ze zijn dan niet verdacht, maar het probleem is inherent aan de sector, wat de huidige wijze van bedrijfsvoering niet houdbaar maakt.

De mentaliteitswijziging in het verkeer is teweeggebracht door grondige controles en de inrichting van de weg zodanig aan te passen dat overtredingen onmogelijk zijn. Dergelijke herinrichting in de landbouw vergt het afbouwen van de veestapel en het totaal verbieden van bepaalde praktijken. Vindt de administratie dat dit voorstel van decreet haar mogelijkheden tot controle en tot de aanpak van fraude verbetert? Kan ze hiermee, als de sector haar daar niet mee wil helpen, zelf de rotte appels vinden? Volgens de toelichting bij artikel 2 blijft het zo dat een overtreding pas kan bestraft worden na twee vaststellingen: een voor de aanmaning en een tweede voor het niet-naleven van de aanmaning. Heeft de administratie voldoende capaciteit om die controles te doen met meer effect dan vandaag? Krijgt ze voldoende middelen om de fraude bij metingen van nitraatresidu's aan te pakken? Zo neen, welke heeft ze daarvoor nodig?

5. Tussenkost van Bart Dochy

Bart Dochy is zich bewust dat een ongelooflijke weg is afgelegd sinds de jaren tachtig, al is het evident dat er nog veel werk aan de winkel is om de normen te halen. Zijn fractie hoopt dat het voorstel daartoe bijdraagt.

Wat ziet de Mestbank als een realistische overgangperiode voor de implementatie van AGR-GPS in de gebieden van types 2 en 3, zowel wat sensibilisering als administratieve voorbereiding betreft? Wat zijn de concrete gevolgen als het voorliggende voorstel niet wordt aangenomen?

Natuurpunt vreest dat de mogelijkheid in artikel 7 om meer organische mest aan te brengen ter verbetering van het koolstofgehalte in de bodem, een lek zal doen ontstaan. Gelooft het dan niet in de circulaire nutriëntenstroom, waardoor de toevoeging van stalmest per definitie als lek moet worden beschouwd?

6. Tussenkost van Francesco Vanderjeugd

De fractie van *Francesco Vanderjeugd* is tevreden dat het voorgestelde kader de onzekerheid van de landbouwers voor een deel wegneemt, maar het blijft een feit dat het vorige MAP niet de gewenste resultaten haalde. Bij de uitvoering van het strengere MAP 6 zal dan ook een betere begeleiding nodig zijn, met handhaving om de cowboys eruit te halen, maar ook om ervoor te zorgen dat de welmenenden op een goede manier te werk gaan. De verschillen tussen regio's zijn volgens hem immers niet alleen te verklaren door onwil. De ambitie moet zijn om de vooropgezette doelstellingen te halen.

Dat derogatie mogelijk blijft, vindt hij positief, evenals het voornemen om haar effectief bij Europa aan te vragen. Niemand zal tegenspreken dat goede communicatie aan de orde is. Volgens hem is de sector in staat met een goed kader en mits goede begeleiding het verschil te maken, zoals al gebleken is in de stikstofreductie tussen 1990 en 2019, terwijl de uitstoot ervan juist toeneemt in andere sectoren. Vinden de landbouworganisaties de derogatiemogelijkheid positief, of hebben zij liever geen MAP, maar dan ook geen derogatie?

Tot slot onderstreept hij dat men het effect van extreme weersomstandigheden op metingen niet uit het oog mag verliezen.

7. Tussenkost van Tinne Rombouts

Ook *Tinne Rombouts* treedt bij dat al een grote weg is afgelegd, maar dat nog doelstellingen moeten bereikt worden. De maatregelen die voor de laatste en ook moeilijkste stappen nodig zijn, moeten in overleg en met kennis van zaken uitgewerkt worden. Voor de totstandkoming verwijst ze naar het brede overleg binnen OMAP, waar ook wetenschappers mee aan tafel zitten, die de milieudoelstellingen zetten naast andere, maatschappelijke zoals economisch verantwoorde en kwaliteitsvolle voedselproductie. Uit de berichten die zij ontving, leidt zij af dat dit ook bij de opmaak van het voorliggende actieplan het geval is geweest.

Zij ontkent dat sectoren als de groenteteelt ontzien worden en spreekt de interpretatie tegen dat die het vanggewas over heel Vlaanderen zou kunnen compenseren. Ook de groenteteelt moet werken volgens de indeling in typegebieden en samenwerkingscontracten afsluiten. Ook die sector moet inspanningen leveren en krijgt geen vrijgeleide, besluit ze. Het uitstel voor het inzaaien van vanggewassen bij droge zomers brengt het behalen van de doelstellingen juist dichterbij doordat de laatste nutriënten maximaal uit de bodem worden opgenomen. Ook het element met grondwater werd wel degelijk in het voorstel opgenomen, meer bepaald in de bepaling van de typegebieden, zelfs al valt wetenschappelijk geen lineaire correlatie weer te geven.

In het algemeen stelt ze een fundamenteel visieverschil vast over de mogelijke maatregelen ter verbetering van de waterkwaliteit. Ziet de milieubeweging de vermindering van de veestapel als enige oplossing, terwijl dat voor haar twee verschillende dingen zijn? Of ziet men ook andere opties? Zelf gelooft ze in mestverwer-

king en andere innovatieve technieken als onderdeel van de oplossing. Wel erkent ze dat de controle een cruciaal onderdeel is, maar volgens haar is dat verwerkt in het voorstel.

Hoe kijken de sprekers aan tegen het instrument van de equivalente maatregelen, waarbij gebieden of bedrijven kunnen kiezen voor andersoortige dan de generieke? Welke zijn de mogelijkheden en verwachtingen?

III. Antwoorden

1. Antwoorden van de Mestbank

Bart De Schutter legt uit dat ingeval het voorstel niet wordt aangenomen, MAP 5 verder loopt. Dat blijft dan het kader waarbinnen maatregelen worden opgelegd door de Mestbank, die daar dan ook verder op toeziet. Voor de voorbereiding van de landbouwsector en VLM op AGR-GPS voor burenenregeling lijkt uitstel hem aangewezen, bevestigt hij.

Wat de taken betreft, blijft toezicht op de naleving van de wetgeving de belangrijkste. De begeleiding wordt momenteel waargenomen door het CVBB, waarbij de spreker het belang van onafhankelijkheid, kwaliteit en kennis onderstreept en de focus op oordeelkundige bemesting door de landbouwer.

De Mestbank werkt met de capaciteit die ze heeft, maar hij verzekert dat ze overal is, zij het niet overal even vaak, waarbij ze focust op de gebieden waar de afstand tot het doel het grootst is. Door meer gegevens in te winnen, wordt de risicoanalyse sterker, wat concentratie van de controle mogelijk maakt. In dat kader verwacht hij veel van het kunstmestregister. De benodigde capaciteit hangt af van de gewenste controledruk. Versnelling van de doorlichting van de ongeveer 150 mestverwerkers of van landbouwbedrijven vereist vanzelfsprekend meer mensen, maar ook met de huidige capaciteit wordt de taak zo efficiënt mogelijk opgenomen.

Hij bevestigt dat het voorstel meer toezichtmogelijkheden geeft. De spreker noemt het systeem van de hogere boetes en het middel van de dwangsom, waarbij hij erop wijst dat er niet altijd eerst een aanmaning moet aan voorafgaan. Wat de motivering betreft, stelt hij de heer Caron gerust dat de medewerkers tegen een stootje kunnen. Hoe groter de uitdaging, hoe meer tandjes men bijsteekt, verzekert hij.

Op de vraag naar het falen van MAP 5 verwijst hij naar de tijd die nodig was voor het opleggen van maatregelen die gebaseerd zijn op negatieve bedrijfsevaluaties van het nitraatresidu en op het relatief beperkte gebied waarop ze van toepassing waren. In het voorliggende voorstel wordt daaraan tegemoetgekomen door het grondgebied in te delen in gebiedstypes, waardoor maatregelen over een veel groter areaal mogelijk zijn. Dat is wel degelijk een les die uit de evaluatie van MAP 5 is getrokken. De regels voor de aanpak van fosfaat zijn inderdaad niet aangescherpt. De uitmijning, die tijd vergt, blijft lopen.

2. Antwoorden van Natuurpunt – Bond Beter Leefmilieu

Freek Verdonckt bekent dat hij de eigenschap mist om met bovenmenselijk geduld te wachten op beterschap. Op de vraag naar zijn amendementen, verwijst hij in de eerste plaats naar het proces. Als de hoorzitting van vandaag, met de presentatie van de verschillende visies, een jaar eerder had plaatsgevonden, bij de aanvang van de creatie van MAP 6, zou vandaag een beter voorstel voorliggen.

Voor de milieubeweging is de veestapel geen fetisj. Het gaat wel om de zoektocht naar een oplossing die het gehele systeem omvat, waarin de veehouderij wordt af-

gestemd op de capaciteit en de grenzen van leefomgeving, samenleving en economie. Men kan er niet omheen dat veehouders door de economische malaise in hun sector de kosten willen drukken voor wat het afvalproduct mest betreft. Het komt erop aan eerst de druk van de ketel te halen en de waterkwaliteit te verbeteren en daarna te kijken of mestverwerking kan dienen om de druk van de ketel te houden. Dat is ook de volgorde die destijds door minister van Landbouw Kris Peeters naar voren werd geschoven.

Natuurlijk zijn er andere beleidsthema's die verdienstelijk kunnen zijn voor de verbetering van de waterkwaliteit, zoals het erosiebeleid of stimulering in het kader van het GLB, bijvoorbeeld de graslandregeling of de ecoschema's.

Verder verzekert hij dat hij wel degelijk in kringlopen gelooft, maar hij is wel bezorgd over het effect in de fosfaatboekhouding van de uitbreiding naar stalmest en alle vormen van circulaire landbouw op de uitmijning. Dat is echter niet berekend, hoewel de fosfaatbeproeving even groot is als die door nitraat.

Wat artikel 36ter van het Natuurdecreet betreft en de impact op SBZ-gebieden van het mestbeleid als project, erkent hij dat dit relevant is en rijst inderdaad de vraag of het probleem voldoende robuust is beantwoord in de plan-MER, maar hij durft er zelf geen uitspraak over te doen.

De excessen in de mestverwerking bracht hij naar voren op aansturen van stemmen uit de landbouwsector zelf. Zij roepen de vraag op wat er scheelt en wat beter kan. Dat men alles volgt met AGR-GPS zonder dat daar geautomatiseerde bulkcontroles op volgen, doet denken dat men die sector maar laat doen. Waarom zet men geen camera's als men verneemt dat nachtelijke transporten plaatsvinden? Als men toch alles uit de IT-kan haalt, waarom schakelt men dat dan niet in het actieplan voor mestverwerking in, met het oog op absolute transparantie?

In organisaties als het VCM zitten overheid en sector samen aan het stuur, al is niet altijd duidelijk wie eraan draait. Hoe onafhankelijk kan de VLM de mestverwerking controleren als het zelf deel uitmaakt van belangenorganisatie VCM? De spreker onderstreept dat dit geen motie van wantrouwen ten aanzien van de VLM is, wel een pleidooi om te bekijken hoe iedereen zijn rol consequent kan spelen.

Het klopt dat men niet eender waar een vanggewas kan opnemen en dat het binnen hetzelfde gebiedstype moet zijn, maar toch voorspelt hij een oostwaartse verschuiving vanaf West-Vlaanderen naar gebieden met een marge. Hij vraagt zich ook af wat de wetenschappelijke fundering is voor het ruilen van een vanggewasverplichting. Een boer uit de groentestreek met een probleem kan zijn vanggewas immers laten zetten in de Maasvallei. Hoe wordt de waterkwaliteit in de groentestreek daar beter van?

3. Antwoorden van de landbouworganisaties

3.1. Algemeen Boerensyndicaat

Hendrik Vandamme stelt dat ABS niet blind is voor de realiteit. In het ontwerp van actieplan waarover een openbaar onderzoek liep, stonden volgens hem al voldoende stappen ter beperking van de bemesting in moeilijke gebieden op het vlak van waterkwaliteit. Als amendement stelt hij dan ook voor om de bijkomende punten te schrappen uit voorliggend voorstel van decreet.

ABS blijft het moeilijk hebben met de tussentijdse evaluatie in gebiedstype 0 gebaseerd op cijfers die veel lager zijn dan de eerder opgelegde grens. De grens voor de overgang tussen gebiedstypes 0 en 1 zakte van 20 mg/l naar 18 mg/l, waardoor meer areaal onder strengere regels terechtkomt. Die verstrenging is voor ABS

moeilijk te verteren, terwijl, zoals gezegd, het ontwerp van actieplan al bijsturingen bevatte ten opzichte van MAP 5, maar waarover overlegd was in het OMAP.

Wat het noemen van namen in de mestverwerking betreft, verklaart hij vertegenwoordiger van een landbouworganisatie en landbouwer te zijn, maar geen verkliker of politieagent. Handhaving op basis van risicoanalyse is een bevoegdheid van anderen. Het is aan het beleid en de administratie om keuzes te maken in het licht van het personeel dat men daarvoor wil inzetten.

Het is niet de veestapel die het probleem vormt, maar de correcte inzet van mest. De afbouw van die eerste is volgens hem niet aan de orde in deze discussie.

Het CVBB speelt zijn sensibiliserende rol op het terrein. Hun aanpak is brongericht, zij lopen de beken af, verzekert hij.

Het klopt dat het groenten- en aardappelareaal is toegenomen. De industrie heeft zich ontwikkeld. Vlaanderen is wereldleider in de export van aardappelproducten. Hij denkt dat het niet aan zijn landbouworganisatie is om aan mensen te zeggen dat ze verkeerd bezig zijn. Het gaat om gewassen die niet diep wortelen en daarom gefractioneerde bemesting nodig hebben. De basisbemesting wordt gegeven bij de start van de teelt. Men kan de weersomstandigheden geen maanden op voorhand inschatten.

Daarop illustreert hij aan de hand van een particulier onderzoek door de UGent van 25 jaar geleden, waarin de gehalten en behoeftes aan stikstof in de aardappelteelt werden gemeten door middel van staalneming, dat bodemleven en bemesting geen exacte wetenschap is. Alleen al door de bewerking van de grond, bijvoorbeeld bij de oogst, stijgt het nitraatresidu. Nitrificatie doet zich immers voor door zuurstof toe te voegen. Dat de bevindingen altijd anders zijn, moet volgens hem meegenomen worden in de verdere beoordeling. Men heeft niet alles in de hand. Met de vinger wijzen naar een sector vanwege een daarmee verbonden industrie, kan, maar men moet rekening houden met de gewassen.

Wat de druk van bepaalde sectoren betreft, stelt hij dat de landbouwer vrij is in zijn teeltkeuze, wat hopelijk zo blijft. Die heeft daarbij aandacht voor bodemstructuur en -kwaliteit, weet hij. Het klopt dat bepaalde gewassen geoogst worden in najaar en winter, wat niet altijd goed is voor de bodem, zeker niet bij nat weer, maar dankzij de technische ontwikkeling beschikt men nu over oogstmachines op rupsbanden, die een heel andere druk op de bodem uitoefenen. De benaming landbouwer alleen al, toont, net als in andere talen, hoe belangrijk de bodem is voor het beroep. De agricultuur cultiveert de bodem.

Wat fosfaat betreft, kent de Mestbank van alle percelen in Vlaanderen de toestand. Alle landbouwers zijn immers verplicht tot staalneming met het oog op de bepaling van de plantopneembare fosfaatwaarde. Iedereen weet op basis van de indeling van zijn perceel in een bepaalde klasse hoeveel fosfor hij mag gebruiken. De normen zijn bovendien al herhaaldelijk bijgesteld.

Als het voorliggende voorstel wordt aangenomen, zal zijn organisatie haar verantwoordelijkheid nemen en met haar achterban communiceren over wat van boeren en tuinders verwacht wordt. Dat zal evenwel geen vreugdedans ontketenen, voorspelt hij.

3.2. Boerenbond

Georges Van Keerberghen onderstreept dat de Boerenbond het grondwaterprobleem ontkent noch de ogen ervoor sluit, wel dat de relatie tussen bemesting en grondwater een nieuw element is voor de landbouwers, hoe vanzelfsprekend

zij ook lijkt. Weten is één ding, maar wat men eraan kan doen, een ander. Vroeger werden landbouwers immers niet geconfronteerd met hun impact op de grondwaterkwaliteit.

Door de verschuiving binnen de VLM van de mensen van de dienst bedrijfsadviessystemen naar monitoring, is het CVBB zelf opgeschoven naar BAS, waardoor de manier van werken is veranderd. Bij de vaststelling van fraude treedt een drietrapsstelsel in werking. Eerst gaat de provinciale coördinator ter plaatse, vervolgens beoordeelt het dagelijks bestuur, waarna het geval mogelijk uit handen wordt gegeven en bij de Mestbank terechtkomt. Probleem is dat een veroordeling de vaststelling van feiten vereist en daar ontbreekt het soms aan. Vroeger kreeg men de resultaten van de metingen door de VLM pas na een maand, nu krijgt men signaalwaarden vrijwel onmiddellijk. Pieken worden doorgegeven aan het CVBB, dat ter plaatse gaat om de oorzaak te detecteren. Dat is dan, in het geval van een lozing bijvoorbeeld, echter toch al een dag of twee dagen later.

Administratieve boetes worden door sommigen gewoon doorgerekend, maar positief is wel dat milieuhandhavingsrechtbanken meer en meer het economische voordeel beginnen mee te nemen in hun uitspraken. Dat is in een paar zware dossiers al gebeurd. De spreker treedt bij dat het economische voordeel van wie zich bewust niet aan de regels houdt, voor een deel mee moet verrekend worden. Hij is ervan overtuigd dat de zwijgende meerderheid van de boeren dat terecht vindt, omdat ze niet op een oneerlijke manier uit de markt willen geduwd worden. Volgens hem hebben de overtredingen echter eerder met praktijken dan met profielen te maken. Dat maakt het ook moeilijk. Het is wel een goede evolutie dat de VLM in zijn risicoanalyses naar indicatoren zoekt.

Derogatie noemt hij de beste vorm van circulaire landbouw. Als men haar niet aanvraagt, worden miljoenen kilogram dierlijke mest niet gebruikt, maar die worden allicht vervangen door kunstmest die twijfelachtig is op het vlak van energie-efficiëntie en waarvan de verwerking evenzeer geld kost. Derogatie is niet het enige, maar het is wel een element, besluit hij. Voordeel is ook dat bij alle deelnemende bedrijven door de VLM gecontroleerd wordt of de gunst correct is verleend.

Tot slot onderstreept hij dat het niet de boeren zijn die donkergroene spinazie willen, maar de consumenten en de afnemers. Die beginnen stilaan wel te beseffen dat de verplichting van groenbemesters tot minder risicoteelten zal leiden en na te denken over hun strategie. Zij kunnen daarbij hun verantwoordelijkheid nemen en hun rol spelen bij de advisering van de boeren, al kunnen zij natuurlijk tactisch ook naar Noord-Frankrijk trekken.

IV. Aansluitende bespreking

Bart Caron informeert hoeveel fraudegevallen door het CVBB aan de VLM zijn doorgegeven.

Het OMAP is *Hermes Sanctorum-Vandevoorde* bekend, maar wat hem stoort, is dat het parlement pas in laatste instantie een rol speelt. Anders dan de indieners kan hij niet weten van wie elke zin in het voorstel komt. Dat is geen gezonde situatie.

Verder blijft het moeilijk in te schatten wat de impact zal zijn van wat voorligt. Dergelijke berekeningen zijn natuurlijk nooit helemaal exact, ook niet in het klimaatbeleid bijvoorbeeld, maar wel onderbouwd. Alle grafieken bij het ontwerp van het MAP gaan evenwel over het verleden. Waarop moet hij zich baseren om te geloven dat het deze keer wel zal veranderen? Bij het vorige MAP werden de kritische stemmen in de welles-nietesdiscussie als pessimisten weggezet. Bleek evenwel dat MAP 5 niet voldeed. En nu wordt opnieuw gevraagd om te geloven, deze keer in MAP 6. Waarom zou men?

Bruno Tobback treedt hem bij. Het werd nietes. Hij stelt bij het nieuwste voorstel wel vast dat minder vrolijk optimisme aan de dag wordt gelegd dan voorheen. Niet één van de indieners maakte van zijn vraag naar wie dacht dat in 2027 de doelstellingen gehaald zullen worden, gebruik om zijn geloof te betuigen. Hij draait zijn vraag dan ook om: gelooft werkelijk niemand dat de doelstellingen zullen gehaald worden met wat voorligt?

Terwijl hij de indieners daarover laat nadenken, stelt hij nog een bijkomende vraag. Hoe groot schat de VLM het risico in dat er nog een verdere achteruitgang optreedt in de type 0-gebieden, waar de controle sterk wordt teruggeschroefd? Hoeveel jaar duurt het daar voortaan om dergelijke incidenten of systematische achteruitgang vast te stellen? Hoe wordt dat berekend? Zolang niemand wil zeggen wie de overtreders zijn, zal immers iedereen moeten gecontroleerd worden.

Hendrik Vandamme antwoordt dat de kwaliteitseisen voor groenten zijn wat ze zijn. Bij de kleuren van groenten vallen vragen te stellen, maar consumenten hebben er wel verwachtingen over. De landbouwer doet wat hij denkt te moeten doen.

Wat de haalbaarheid van de doelstellingen voor 2027 betreft, antwoordt hij dat aan landbouw doen, grond bewerken en bemesten, geen exacte wetenschap is. Veel wordt bepaald door bodemleven, neerslag en temperatuur. Hij blijft ervan overtuigd dat boeren de gewassen telen die verwacht worden.

Volgens hem heeft professor Houtman van de UGent aangetoond dat het voor grasland, granen en suikerbiet geen enkele zin heeft de bemestingsnormen naar beneden te halen, maar voor andere gewassen ligt dat gevoeliger. Een plant die niet diep wortelt, moet op geregelde tijdstippen bemest worden. Als het dan wat tegenzit op het vlak van weer, wie zijn wij dan om te zeggen dat de boer verkeerd bezig is?

2027 vindt ABS te ver om te kijken. The proof of the pudding is in the eating, dat is gewoon zo.

Bart De Schutter verduidelijkt dat er ongeveer vijf gevallen zijn waarbij het CVBB gegevens doorspeelde aan de VLM. Daar meer werk van maken, is een recente afspraak die nog in het beginstadium zit. Hij herbevestigt daarbij zijn overtuiging dat de begeleiding meer kan opleveren dan thans het geval is.

De maatregelen in MAP 6 zijn die met het meeste potentieel. De verdere terugdringing van de stikstofinput door verlaagde bemestingsnormen en het bijkomende areaal van vanggewassen hebben het meeste kans op slagen. Er zijn berekeningen waarin het mogelijk is dat de doelstellingen van MAP 6 tegen het einde van de periode zullen gehaald worden met die maatregelen. Er zijn wel degelijk een aantal modellen op losgelaten, verzekert hij. Hij voegt er wel meteen de verwachting aan toe dat ook de land- en tuinbouworganisaties de handschoen opnemen.

Annick Goossens, beleidsmedewerker Mestbank, vult aan dat de voorliggende maatregelen een stikstofreductie van 7,5 miljoen kg kunnen realiseren. Het bijkomend areaal aan vanggewassen en positieve teeltrotaties komt op ongeveer 32.000 ha in de loop van het actieprogramma. In afwachting van de modelketen waaraan de VMM werkt, doen de mensen van het onderzoeksplatform hun best dat zo goed mogelijk te kwantificeren. Zij achten voor gebiedstypes 2 en 3 respectievelijk 4 mg/l voor oppervlaktewater en 10 mg/l reductie voor grondwater haalbaar. De spreker is daar oprecht van overtuigd.

Hermes Sanctorum-Vandevoorde vindt het mooi dat de VMM aan een model werkt, maar het blijft enorm storend dat aan de commissie geen cijfers ter beschikking worden gesteld.

Tinne Rombouts erkent dat de cijfers afhankelijk zijn van de aannames. Over het verleden zijn wel veel gegevens verzameld en beschikbaar.

Hermes Sanctorum-Vandevoorde repliceert dat net de prognoses interessant zijn. Hij wil de resultaten zien van de doorrekening op basis van de modellen. Kunnen zij aan de commissie bezorgd worden?

Bart De Schutter acht het een verdedigbare strategie dat de Mestbank focust op de gebieden waar de doelafstand het grootst is, wat niet betekent dat men de andere loslaat. Ook de in gebiedstype 0 gelegen MAP-meetpunten blijft men opvolgen, verzekert hij. Daarnaast komt de tussentijdse evaluatie er snel aan. Als er dingen grondig mis blijken te gaan, is het mogelijk dat de gebiedstypes 0 veranderen naar een ander type en meer in het vizier komen.

Georges Van Keerberghen vult aan dat ook in gebiedstype 0 watermetingen op de MAP-meetpunten blijven gebeuren. De Boerenbond heeft zelfs gepleit voor een beperkte monitoring in gebiedstype 0 om niet het beeld te creëren van 'doe maar op'.

Bruno Tobback wijst op het aloude probleem dat vaststellingen op een meetpunt niet eenvoudig te koppelen zijn aan een concreet bedrijf of een concrete lozing. Conclusie: hoe meer de controles toespitst worden op de waterkwaliteit in een vrij breed gebied en hoe minder bedrijven gecontroleerd worden, hoe minder men zichzelf raakt door de regels met de voeten te treden. Wat voorligt, maakt de identificatie van individuele verantwoordelijkheid niet gemakkelijker.

Bart De Schutter erkent tot slot dat snellere duidelijkheid beter was geweest, maar sommige maatregelen, zoals die over de vanggewassen en de uitrijregeling in het najaar, kunnen nog dit jaar effect hebben.

Freek Verdonckt treedt bij dat het niet evident is om de impact te berekenen, maar duidelijk is alvast wel dat die niet zal bereikt worden met de vanggewasuitwisseling. In het licht van de achterstand op de doelen zou men minstens dat soort zaken moeten remediëren.

Het mestdossier is moeilijk en niet evident voor de landbouwsector, geeft de spreker toe, maar het is ingebed in het bredere landbouwbeleid en in de houding van de consument, die zo veel mogelijk wil voor zo weinig mogelijk geld. Net daarom moet men zich niet beperken tot technische maatregelen, maar moet men het systeem innoveren.

Hendrik Vandamme heeft de ervaring dat een vanggewas zich heel goed ontwikkelt na de oogst van een graangewas, waardoor men veel organisch materiaal in de bodem brengt. Zonder bemesting komt die groenbemester echter niet op de gewenste hoogte, maar blijft hij tenger en staat hij zeer dun. Kennis over wanneer men wat doet, is dus zeer belangrijk, ook na de oogst. Dat zit ook in de maatregelen die vanaf gebiedstype 1 opgelegd worden.

Freek Verdonckt bedoelde dat bij bepaalde mislukte teelten de voorjaarsbemesting niet helemaal is opgenomen en dat najaarsbemesting dan niet relevant is.

Bruno Tobback ziet dit als illustratie van het argument dat vanggewassen bij loskoppeling van de oorspronkelijke grond weinig nut hebben.

Bart Caron vraagt aanvullend hoe die uitwisseling in het voorstel is gekomen.

Hendrik Vandamme geeft de burenenregeling als voorbeeld van de uitwisseling van meststromen in een bepaald afstroomgebied. Als iemand van dat gebied iets extra

doet, kan een andere landbouwer in dat gebied zijn vanggewas in een ander gebied laten inzaaien, zodat bijkomend ook daar de waterkwaliteit verbetert.

Bruno Tobback merkt op dat die voorwaarde niet in het voorstel staat. Zonder die voorwaarde heeft de uitwisseling nochtans geen zin.

Hermes Sanctorum-Vandevoorde herhaalt zijn vraag waarom de groenteteelt in volle grond is vrijgesteld van het actieplan.

Tinne Rombouts stelt voor dat vragen die specifiek voor de indianers zijn, worden meegenomen in de bespreking. Als het lid die vraag echter wil stellen, afgezien van het onderscheid dat zij maakt, kan dat.

Hendrik Vandamme legt uit dat men geen onderscheid maakt tussen groenten in de volle grond en groenten voor de versmarkt. Het onderscheid wordt gemaakt op basis van teelten, die worden ingedeeld in groepen.

Freek Verdonckt duidt dat de standaardmaatregelen van verminderde bemesting en een groter areaal vanggewassen volgens het OMAP voldoende effectief zouden zijn om ook die sector tot beter waterkwaliteitsresultaat te leiden. Frappant is dan ook de mogelijkheid in wat voorligt, om een van de twee uit te kopen. Dat is niet consistent.

Tinne ROMBOUTS,
voorzitter

Elke WOUTERS,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

ABS	Algemeen Boerensyndicaat
AGR	automatische gegevensregistratie
BAS	bedrijfsadviesstelsel
CVBB	Coördinatiecentrum Voorlichting en Begeleiding duurzame Bemesting
GLB	gemeenschappelijk landbouwbeleid
gps	global positioning system
IT	informatietechnologie
MAP	Mestactieplan
MER	milieueffectrapport
OMAP	Opvolgingscommissie Mestactieplan
SBZ	speciale beschermingszone
UGent	Universiteit Gent
VCM	Vlaams Coördinatiecentrum Mestverwerking
VLM	Vlaamse Landmaatschappij
VMM	Vlaamse Milieumaatschappij